

1

2

JÄKKÄRIPATALJOONA II:n MUKANA KENTTÄVARTIOTEHTÄVISSÄ
JA TALVISODAN ENSIMÄISTEN VIIKKOJEN TAISTELUISSA

Minut sijoitettiin keväällä 1939 Jäkkäripataljoona II:n I komppanian ensimmäiseen joukkueeseen. Sijoituspaikka oli Keski-Kannaksella, Valkjärvellä. Pataljoonan komentajana oli sodan alkaessa kapteeni Komonen, komppanianpäällikkönä luutnantti Verho ja joukkueenjohtajana ylikersantti - nimen olen unohtanut.

Olin tottunut olemaan poissa kotoa, kouluissa ja suojeluskuntaleireillä, joten kasarmielämä ei ollut minulle aivan vierasta. Normaali alokaika, sitten AUK:n oppilas. - Levottoman ajan henki leijui kaiken yllä. Iltahartaudet pidettiin monasti kasarmin kentällä venäläisten tähystäessä tilaisuutta tähystyspallostaan rajan takaa. Matkaa rajalle lienee ollut linnuntietä noin 20 kilometriä.

Jäkkäripataljoona liikkui polkupyörillä ja suksilla. Polkupyörä antoi mainion tilaisuuden tutustua ympäristöön. Sunnuntailomilla tutustumismatkamme muutaman pojan kanssa johti Terijoelle saakka. Nämä matkat avarsivat näköpiiriämme ja niistä oli myöhemmin todellista hyötyäkin. Lokakuun alkupuolella pataljoona sai määräyksen siirtyä suojajoukoiksi Liolaan - rajan pintaan. Joukkueeni jaettiin kahtia. Ensimmäinen puolijoukkue muodosti kenttävartion Lipolassa ja toinen puolijoukkue siirtyi kenttävartiotehtäviin noin 5 km oikealle, Vilolaan. Olin Vilolan kenttävartion mukana.

Vilolassa majoittauduimme metsänvartijan mökkiin, joka oli runsaan hehtaarin suuruisen peltoaukean reunalla - noin 300 metriä valtakunnan rajasta. Tähän mökkiin loppui Lipolasta tuleva huonokuntoinen tie. Mökin lisäksi talouskeskukseen kuului pieni talousrakennus, jossa oli mm sauna. Mökki oli tyypillinen vanhanajan hirsirakennus. Toisessa päässä oli tupakeittiö ja toisessa päässä pirtti. Keskellä oli porstuan peräkammari, joka muodosti ylikersantin asunon ja komentopaikan. Tässä huoneessa oli kenttäpuhelin. Miehet oli majoitettu pirttiin, jossa nukuttiin lattialla olkien päällä. Huonekaluja ei ollut. Tupakeittiö toimi ruokailu- ja seurustelutilana. Kalustona oli iso pöytä penkkeineen, muutama tuoli ja keinutuoli.

Kenttävartion muodostivat siis kaksi jalkaväkiryhmää ja sen päällikkö. Miehistö oli ympäri suomea. Vartiopaikkoja oli neljä. Parivartioita ei käytetty. Lähin vartiopaikka oli tuvan vieressä, toinen noin 100 metrin päässä metsälinjalla, kolmas noin 200 metrin päässä rajalle johtavan polun päässä ja neljäs noin kilometrin päässä, aivan rajan tuntu-

11
massa. Vartioaika oli kaksi tuntia ja vaihtui vartiopaikka joka kerta. Vapaa-ajat kuuluivat nukkumiseen, ruokailuun, saunomiseen ja seurusteluun.

Hylytyksen varalta miehille oli neuvottu paikka, jossa kokoontuisimme, ja suunta jossa komppaniamme oli noin 5 kilometrin päässä. Vartiotehtävä, vaikka olikin rauhanaika, oli monasti jännittävä. Varsinkin rajan pinnassa vartiomies tunsu olonsa yksinäiseksi, sillä lähimpään toveriin oli matkaa kilometri. Aseena vartiomiehellä oli pystykorvakivääri ja panoksia kaksi patruunataskullista. Seisoin monasti puron varrella, joka muodosti valtakunnan rajan. Puro oli niin pieni, että sen yli olisi helposti voinut hypätä. Sen reunat olivat rämettyneet. Tyyninä iltoina kuului rajan takaa laulua ja kalalaikan soittoa. Päivisin siellä jyrisivät moottorit ja monasti kuului etenevää kiväärinpauketta, jonka vaistosi taisteluharjoitukseksi. Venäläisiä ei kuitenkaan näkynyt, vaikka vartiopaikkamme varmasti oli heidän tiedossaan. Kerran iltapäivällä istuessani puun juurella vartiotehtävässä ampui naapuri kaksi valorakettia vartiopaikkani yläpuolelle. Paikka oli valoisa kuin päivällä.

Rajan suuntaan liikkui rajavartiomiehet kenttävartiosta toiseen. Vilolan kohdalla heitä oli aina kaksi miestä ja koira. Ne olivat tehtävässään niin täsmällisiä, että iltapäivällä tullessani tuon kilometrin matkan vartiotupaan tiesin varmasti, että matkalla kysytään tunnussanaa. - Koira vaistosi tulijan jo kaukaa ja ilmoitti siitä isännilleen. Ennen lumen tuloa oli tuo matka niin pimeä, että polkua ei näkynyt. Täytyi katsoa puitten latvoihin, joista kuvastui polun suunta.

Oli aamu 30.11.1939. Olin tullut vartiosta klo 6.00. Istuin keinutuolissa saikaa juoden. Väki vartiomiehiä lukuunottamatta nukkui vaatteet päällä. Klo oli noin 6,50. - Silloin se jyrähti. Venäläiset olivat avanneet tulen rajan yli tykistöllään. Kiväärin pauke oli kova. Otin lakin päähäni ja kiväärin patruuna-voineen kätteeni ja juoksi talousrakennuksen taakse. Täällä napitin takkini ja laitoin patruunavyön uumilleni. Aamu oli vielä hämärä, lunta oli noin 5 cm. - Olin yksin.

Pellon reunaan kokoontumispaikkamme suuntaan oli avointa maastoa noin 50 metriä. Metsän reunassa napsahteli silloin tällöin. Tästä sai sen kuvan, että peltoaukea oli sarrettu. Näin ei kuitenkaan ollut. Juoksin metsään, jossa tapasin ensimmäiset tovereistani. Heitä saapui sinne eri tahoilta. Kokoontumispaikalle saapui rajan pinnassa olevaa vartiomiestä lukuunottamatta kaikki. Hän tuli myöhemmin omia aikojaan erästä metsälinjaa seuraten komppaniaansa.

11
Polun kahta puolta oli matala piikkilankaeste. Sijoitimme valmiiksi varatun "Espanjalaisen ratsun" polun tukkeeksi ja läksimme harvassa jonossa kohti komppaniaamme. Vilolan kenttävartion tehtävä tältä osin oli päättynyt. Se kesti yli kuusi viikkoa. - Todettakoon, että mökkiin jäi osa varusteitamme ja minultakin jäi pirtin seinälle taskukello.

Toisen puolijoukkueen asema Lipolassa oli vaikeampi. Meillä oli menetyksiä heti ensimmäisen tunnin aikana. En ollut koskaan heidän tukikohdassaan, enkä tarkemmin tunne heidän vaiheitaan ensimmäisen sota-aamun aikana. - Sotamiehen käsitys tilanteesta oli varsin rajoitettu. Meille ei selitetty tilannetta edes komppanian osalta. Emme tienneet missä oli seuraava kenttävartio oikealla ja ensimmäisen puolijoukkueemme asemat tiesimme vain kuulopuheina.

Tulomme komppaniaamme asemiin sujui hyvin. Metsän reunaan oli sijoitettu puolustuslinjat ja edessä oli kivistä tehty hyökkäysvaunueste noin 200 metrin päässä. Asemani oli riukuaidan takana olevassa kopperossa. Se oli noin puoli metriä syvä, saman levyinen ja miehen mittainen. Edessäni avautui melko tasainen näkymä rajan suuntaan, jonne lienee ollut matkaa alle kaksi kilometriä. Olimme nyt Lipolan mutkan kärjessä - kenttävartiomme oli ollut sen sivussa oikealla. Niitä kuoppia oli noin 10 metrin välimatkoin. Lähelläni vasemmalla oli hyvin katettu konekivääripesäke. Olin ylikersantin taistelulähetti ja se antoi minulle mahdollisuuden liikkua jonkin verran rintaman suuntaan ja taakseen päin, missä lähellä linjoja oli komppanianpäällikkömme tukikohta.

Kuopastani, riukuaidasta tukea ottaen, ammuin ensimmäiset laukaukseni sodassa. Sieltä myöskin ensimmäistä kertaa katselin hyökkäysvaunua, joka ajoi kiviesteen takana ampuen asemiimme samalla etsien esteen ylityspaikkaa. Vaunu oli ~~Siitä ei ammittu~~ fataljoona oli menettänyt yhden hyökkäysvaunun torjuntatykin venäläisille, enkä tiedä missä toinen tykkimme oli. Ne olivat ruotsalaisia tykkejä - Bufors. - Ehkäpä ei haluttu paljastaa tykin sijoituspaikkaa.

Ensimmäisen aamun ~~viikun~~ aikana kaatui vastaiskussa "Vilolan kenttävartiosta" ^{Valkealasta} Sinisalo ~~Kouvolasta~~ ja eräs sai osuman vatsaansa - nimen olen unohtanut.

Ensimmäinen sotayö oli kylmä. Pakkasta ei liene ollut paljoakaan, mutta meiltä puuttuivat lämpimät varusteet. Ei ollut pölylystakkia, eikä lumipukua. Liikkuminen lämpimän ylläpitämiseksi oli varsin rajoitettua.

12
Jääkäripataljoona muodostui asevelvollisista (mukana lienee ollut syksyllä vapautuneet) ja kuri oli esimerkillinen. Kuria ei tarvinnut luoda. Se oli olemassa. En huomannut tilannetta missään vaiheessa sekasortoiseksi.

Toisen vuorokauden alkutunneilla irtaammuiimme asemistamme Lipolasta. Irtantuninen tapahtui huomaamattomasti ja järjestyksessä. Läksimme jonossa kohti Valkjärveä. Tulimme läpi jalkaväkiketjun, jonka muodostivat suojeluskuntapukuiset miehet - tuo ruskeahko suuritaskuinen sarkatakki on mielestäni talviolosuhteissa paras sotilastakki, jonka olen nähnyt. Miehet olivat aseet valmiina ja vakavan näköisiä. Valkjärven kylä paloi. Osuuskauppakin oli tulella, mutta näyteikkunat olivat vielä eijänä. Joku iski ikkunan rikki - mitä lienee evakoinnut. Kasarit olivat palaneet. Ne olivat olleet melko hyvän näköisiä puurakennuksia. Sotapesän kellarista saimme laukunne täyteen muonaa. Kylä paloi ja taivaanranta punersi. Siirryimme ampumaradan maaston kautta suojaamaan ^{Vuorimäen} Pyhäjärveltä päin tulevaa joukko-osastoa, joka oli hajallaan.

Olimme lähellä Kiviniemeä. Venäläiset olivat vetäytyneet. Jääkäripataljoona lähti väkivaltaiselle tiedusteluretkelle Oravakylän, ^{Vuorimäen} Pyhäjärven ja Valkjärven suuntaan. - "Vilolan kenttävarantio" kului kahden puolen tietä ^{Vuorimäen} Pyhäjärven suuntaan pitkin Pasurin kangasta. Tiellä makasi kuollut venäläinen sotilas. Häntä oli ammuttu otseen. Käsitimme, että se oli venäläisten työtä. Oliko kurinpidollinen toimenpide? Ilta oli hämärä. Etenimme tietämättä miten kauas - sinne saakka, missä viholliseen saataisiin kosketus.

Edessämme näkyi kaksi himmeää valopistettä ja kuului moottorin lähestyvä ääni. Kuului lyhyt määräys: Ei saa ampua. Joku ampui kuitenkin. Valot sammuiivat ja auto jatkoi matkaansa kohti omia linjojamme. Meidän matkamme jatkui eteenpäin.

Kaksi ratsumiestä lähestyi täyttä laukkaa keskellä tietä meitä kohti. Muutama kiväärin laukaus ja lyhyet konepistoolien sarjat. Ratsut ja miehet makasivat tiellä. Otimme miehiltä kiväärit ja sitten meille tulikin kiire. Olimme lähellä ^{Vuorimäen} Pyhäjärvelle johtavaa tienhaaraa, joka oli miehitetty. Lähdimme nopeasti paluumatkalle - alkumatka tapahtui juosten kahden puolen tietä. Tiellä emme kulkeneet. Tultuamme muutamien kilometrin näimme tien viereen ajetun auton. Se oli sama, joka oli ajanut välitsemme. Pieni avolavainen kuorma-auto, jonka tavara-tila oli täynnä tiiliskiven muotoisia limppuja. Miehistö oli hävinnyt.

151

Lähestyimme omia linjojamme. Kuulimme kovaa ammusta. Huutamalla saimme yhteyden omiinme. Partiomme ja omiemme välissä oli matalaan ojaan ajanut panssariauto. Partiomme siirtyi kokonaisuudessaan vastakkaiselle puolelle ojaan. Olin kantanut koko matkan kahden kilon kasapanosta. Tuttu Lappalaispoika otti kasapanoksen ja heitti. Kuului melkoinen jymäys. Auton seutu näytti hiljenevän. Nuori kadetti (komppaniamme varapäällikkö) lähti taskulamopunsa kanssa vaunua luo. - Kuului laukaus. Kadetti kaatui. Ampuja pääsi pimeyden turvin pakoon. Kuljin joukkomme mukana. Partiointia Oravaniemessä, joskus reservissäkin. Ilmapommitusta lukuunottamatta melko rauhallinen joulunseutu erällä hiekkakankaalla ja vuoden vaihteessa lähtö RUK:n. - Vilolan miehet jäivät. En ole tämän jälkeen tavannut heistä ketään. Tiedän kuitenkin, että he elivät kovimmat hetkensä lähtöni jälkeen. Onko Vilolan kenttävartion miehistä muita elossa? En muista heistä kuin kaksi nimeltä - Vuorinen Turusta ja Vainio (olisiko Kiikalasta?). Jos joku teistä elää ja sattuu lukemaan tämän, niin ottakaa yhteys. Lehti antaa osoitteeni.

Nimimerkki ("Vilolan kenttävartio")

○ Kokoon-tumispaikka

4 vartiopaikka n. 1 km
mökistä

Salouarak.

Mökki

1 vartiopaikka

Rajalle n 300 m

Peltoaukea

0 10 20 30 40 50 m

3 vartiopaikka

2 vartiopaikka

Kirjoittaja

Jääkäripataljoona II 1. osap. 1. joukko

Lauri Ikala

32800 Kokemäki

JKK / 670 / 1982 R

Ikala Lauri
1 kp
32800 Kokemäki

Ts 30.11.39
Lipola
JP 2
4½ liuskaa
1 karttapiiirros
1 valokuva

Jääkäripataljoona II:sen mukana kenttävartiotehtävissä
ja talvisodan ensimmäisten viikkojen taisteluissa

Lukenut:

27
12.5.82 *ML*
27.5.82 *ST*

Keskiarvo:

→ —

AIKAKAUSLEHTI

**KANSA
TAISTELI**

-miehet kertovat

Toimitus: Töölönkatu 35 B 1 b, Helsinki 26